

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 30/2008 rd

**Regeringens proposition med förslag till lagar
om ändring av lagen om service och stöd på
grund av handikapp samt 4 § i lagen om klient-
avgifter inom social- och hälsovården**

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 17 oktober 2008 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om service och stöd på grund av handikapp samt 4 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (RP 166/2008 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jurist Jaana Huhta, social- och hälsovårdsmi-
nisteriet
- professor Mikael Hidén
- professor Kaarlo Tuori
- professor Veli-Pekka Viljanen.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- juris licentiat Maija Sakslin.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om service och stöd på grund av handikapp. Lagen kompletteras med bestämmelser om personlig assistans för personer med grav funktionsnedsättning, en service som kommunen har särskild skyldighet att ordna.

I motsats till det nuvarande systemet ska en anhörig eller någon annan närstående person i regel inte kunna utses till assistent för en person med grav funktionsnedsättning. Assistans ska kunna ordnas också genom att kommunen ger den vårdbehövande en servicesedel för köp av assistenttjänster. Ett tredje alternativ är att kommunen köper tjänsterna, tillhandahåller dem själv eller ingår avtal om servicen med en eller flera andra kommuner.

Propositionen hör ihop med budgetpropositionen och avses bli behandlad i samband med den. Lagen avses träda i kraft den 1 september 2009.

Regeringen diskuterar i motiven till lagstiftningsordning hur äldre personers rätt till personlig assistent förhåller sig till 6 § 2 mom. i grundlagen. När det gäller frågan om anhörigas eller andra närståendes rätt att vara assistent åt en person med grav funktionsnedsättning utgår regeringen i sitt resonemang från egendomsskyddet i grundlagens 15 §. Regeringen menar att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Enligt lagförslag 1 kompletteras 8 § 2 mom. i lagen om service och stöd på grund av handikapp med en bestämmelse om rätt till personlig assistans för personer med grav funktionsnedsättning. I sak innebär detta att assistansen inte längre är en anslagsbunden tjänst utan att personer med grav funktionsnedsättning har subjektiv rätt till den och att kommunen har särskild skyldighet att tillhandahålla den.

I 19 § 1 mom. i grundlagen föreskrivs det att alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv har rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. I 3 mom. i samma paragraf står det att det allmänna ska tillförsäkra var och en tillräckliga hälso- och sjukvårdstjänster enligt vad som närmare bestäms genom lag. Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna kan utgångspunkten i 3 mom. anses vara att nivån på tjänsterna ska vara sådan att den ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället (RP 309/1993 rd, s. 75—76). Grundlagens 22 § kräver att det allmänna ser till att de grundläggande fri- och rättigheterna tillgodoses.

Den nu föreslagna lagändringen bidrar till att tillgodose rättigheterna enligt grundlagens 19 § och är därmed förenlig med grundlagens 22 §. Utskottet påpekade i samband med behandlingen av reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna att man måste se till att kommunerna faktiskt har möjligheter att klara av de nya uppgifter och skyldigheter reformen medför (GrUB 25/1993 rd, s. 3/II, se även GrUU 41/2002 rd, s. 3/II). I sista hand är det staten som

ska se till att kommunerna har tillräckligt med pengar för att tillhandahålla även de nu aktuella tjänsterna så att alla med grav funktionsnedsättning ska kunna garanteras omsorg på lika villkor, var än i landet de bor (se även GrUU 37/2006 rd, s. 2—3).

När det gäller att ordna personlig assistans definierar den nya 8 c § i lagförslag 1 den som gravt handikappad som till följd av ett långvarigt eller framskridande handikapp eller sådan sjukdom nödvändigt och upprepade gånger behöver en annan persons hjälp och behovet av hjälp inte i främsta hand beror på sjukdomar och funktionshinder som har samband med normalt åldrande. Rätten till assistans är i bestämmelsen inte bunden till ålder utan till den objektiva orsaken till funktionsnedsättningen, och följaktligen behöver den inte bedömas utifrån 6 § 2 mom. i grundlagen.

Enligt 8 d § 4 mom. i lagförslaget kan en anhörig eller annan närstående inte utses till personlig assistent för en person med grav funktionsnedsättning, om detta inte av särskilt vägande skäl kan anses förenligt med den funktionshinderades intresse. I bestämmelsen handlar det om en rimlig lagfäst begränsning av sättet att ordna en tjänst som bekostas av det allmänna. Bedömd mot egendomsskyddet i 15 i grundlagen saknar begränsningen relevans.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anser

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 14 november 2008

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Jacob Söderman /sd
medl. Tuomo Hänninen /cent
Ulla Karvo /saml
Esko Kiviranta /cent
Elisabeth Naucclér /sv
Ville Niinistö /gröna

Tuula Peltonen /sd
Veijo Puhjo /vänst
Tapani Tölli /cent
Tuulikki Ukkola /saml
Ilkka Viljanen /saml
Antti Vuolanne /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.